

Introduction to **קטן** מועד קטן

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יח עמוד א

מנהגי מילי? דחנו רבנן: את חג המצות תשמר שבעת ימים, לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה, דברי רבי יאשיהו. רבי יונתן אומר: אינו צריך, קל וחומר: ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לפניו ולאחריו - אסור בעשיית מלאכה, חולו של מועד שיש קדושה לפניו ולאחריו - אינו דין שיהא אסור בעשיית מלאכה? - ששת ימי בראשית יוכיחו, שיש קדושה לפניו ולאחריו ומותרין בעשיית מלאכה! - מה לששת ימי בראשית - שאין בהן קרבן מוסף, תאמר בחולו של מועד - שיש בו קרבן מוסף. - ראש חדש יוכיחו, שיש בו קרבן מוסף - ומותר בעשיית מלאכה! - מה לראש חדש שאין קרוי מקרא קדש, תאמר בחולו של מועד שקרוי מקרא קדש, הואיל וקרוי מקרא קדש - דין הוא שאסור בעשיית מלאכה. תניא אידך: כל מלאכת עבודה לא תעשו על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: אינו צריך, הרי הוא אומר אלה מועדי ה' וגו'; במה הכתוב מדבר? אם בראשון - הרי כבר נאמר שבתון, אם בשביעי - הרי כבר נאמר שבתון. הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד, ללמדך שאסור בעשיית מלאכה. תניא אידך: ששת ימים תאכל מצות וזבית השביעי עצרת לה' מה שביעי עצור - אף ששת ימים עצורין, אי מה שביעי עצור בכל מלאכה - אף ששת ימים עצורין בכל מלאכה? תלמוד לומר: וביום השביעי עצור בכל מלאכה, ואין ששה ימים עצורין בכל מלאכה. הא לא מסרן הכתוב אלא לחכמים, לומר לך איזה יום אסור ואיזה יום מותר, איזו מלאכה אסורה ואיזו מלאכה מותרת.

רמב"ם הלכות יום טוב פרק ז

א. חולו של מועד אף על פי שלא נאמר בו שבתון הואיל ונקרא מקרא קדש והרי הוא זמן חגיגה במקדש אסור בעשיית מלאכה כדי שלא יהיה כשאר ימי החול שאין בהן קדושה כלל, והעושה בו מלאכה האסורה מכן אותו מכת מדרות מפני שאיסורו מדברי סופרים, ולא כל מלאכת עבודה אסורה בו כיום טוב שסוף הענין בדברים שנאסרו בו כדי שלא יהיה כיום חול לכל דבר, לפיכך יש מלאכות אסורות בו ויש מלאכות מותרות בו.
ב. ואלו הן: כל מלאכה שאם לא יעשה אותה במועד יהיה שם הפסד הרבה עושין אותה, ובלבד שלא יהיה בה טורח הרבה, כיצד משקין בית השלהין במועד אבל לא בית המשקה, שאם לא ישקה בית השלהין והיא הארץ הצמאה יפסדו כל האילנות שבה, וכשהוא משקה אותה לא ידלה וישקה מן הברכה או ממי הגשמים מפני שהוא טורח גדול, אבל משקה הוא מן המעין בין שהיה בין שיצא כתחלה ממשיכו ומשקה בו וכן כל כיוצא בזה.

11.1.1

2a (משנה א') → 3a (סתומי פילי שרי)

בא בקבלה שחולו של מועד אסור בעשיית מלאכה. והמשנה קוראת לחולו של מועד מועד בכל מקום. וכן נתבאר בקבלה הגדרת מלאכות שמותר לעשותן במועד והגדרת מלאכות שאסור לעשותן, וזהו ענין מסכתא זו. ומכלל הדברים שמותר לעשותן הוא כל דבר שאם לא יתעסק בו יהיה בו הפסד גדול כגון האדמה הצמאה והיא בית השלהין, תרגום עיף משלהי, לפי שמחמת צמאונה אם תיעזב בלי מים יפסדו כל אילנותיה, ובתנאי שלא יהא בכך טורח גדול, אבל אם היה בכך טורח גדול אסור לעשותו במועד... מ"ח"מ לרמב"ם מועד קטן א:א

1. אֲשֶׁר קָרַד בְּדָרְךָ וְיִזְנַב בְּךָ כֹּל הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ וְאֵתָה עֵינֶיךָ וְנָעַץ וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים: דְּבָרִים כה, יח
2. כִּי יִבְעַל בְּחֹרֶר בְּתוֹלָה יִבְעֵלְךָ בְּנִיךָ וּמְשֹׁשׁ חֲתָן עַל כְּלָה יִשֵּׁשׂ עֲלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ: ישעיהו סב, ה
3. אֵת חֲקֵתִי תִשְׁמְרוּ בְּהַמְתֵּךְ לֹא תִרְבִּיעַ כְּלָאִים שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע כְּלָאִים וּבְגַד כְּלָאִים שֶׁעֲטָנָז לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ: ויקרא יט, יט
4. וְזֶה דְּבַר הַשְּׂמִטָּה שְׂמוּט כָּל בַּעַל מִשֶּׁה יְדוֹ אֲשֶׁר יִשֶׁה בְּרַעְיוֹ לֹא יִגַּשׂ אֵת רַעְיוֹ וְאֵת אָחִיו כִּי קָרָא שְׂמִטָּה לֵה: דְּבָרִים טו, ב
5. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֵךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרֶמֶךְ וְאִסַּפְתָּ אֵת תְּבוּאָתָה: וּבִשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית שֶׁבַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לְאַרְץ שְׁבַת לֵה' שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע וְכְרֶמְךָ לֹא תִזְמַר: אֵת סְפִיחַ קִצְיֶיךָ לֹא תִקְצֹר וְאֵת עֲנָבֵי גִזְיֶיךָ לֹא תִבְצַר שְׁנַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לְאַרְץ: ויקרא כה, ג-ה
6. וְהַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמְטֶנָּה וְנִטְשָׁתָה וְאִכְלוּ אֲבִינֵי עֹמֶךָ וְיִתְרֵם תֹּאכַל חֵית הַשָּׂדֶה כִּן תַּעֲשֶׂה לְכְרֶמְךָ לְזִיתֶךָ: שְׁמוֹת כג, יא

- I. מועד, שמיטה watering fields on משנה א
 - a. Permitted: to water a "thirsty" field (that needs constant irrigation – vv. 1-2)
 - 1. Author: יהודה ר' who allows only protection against loss – and only without ירירה (שלחין)
 - 2. Even: a new spring that may need repair (even old one only usable for חרין)
 - b. Forbidden: to use rain water or other drawn source (טרחה)
 - c. Forbidden: to make ditches around bottom of vineyards
 - 1. Irrigation ditches: may not make new one on מועד (ע) (ראב"ע)
 - i. Dissent (חכמים): may make new one for שמיטה, repair old one for מועד
 - d. Public needs (e.g. sewage): may be attended to
 - e. Permitted: to mark graves (to protect כהנים)
 - f. כלאים sends agents out to uproot potential כלאים ז"ד
- II. (should be both) [ר' יוסף: זורע]; [רבה: חורש] – שבת on hoeing and watering on אב מלאכה
 - a. Proof (to יוסף): from כלאים: hoeing → מלקות (no חרישה in כלאים)
 - b. Defense: on account of maintaining כלאים as per ר"ע (v3)
 - c. Challenge: to both from our משנה both חרישה and זריעה are שביעית – why watering ok?
 - 1. as per רבי – is only מדרבנן (v4) אב"י
 - 2. only אבות are שמיטה as per v5
 - i. Challenge: long list of תולדות (as long as they are common to field and vineyard) אסורות בשמיטה (including hoeing as per v6)
 - ii. Answer: מדרבנן – אסמכתא
 - 1. Hoeing: only prohibited if aiding tree, not if filling holes in